

Editorial Nordidactica 2018:1

Christina Osbeck & Olof Franck

Nordidactica

- Journal of Humanities and Social Science Education

2018:1

Nordidactica – Journal of Humanities and Social Science Education

Nordidactica 2018:1

ISSN 2000-9879

The online version of this paper can be found at: www.kau.se/nordidactica

Editorial Nordidactica 2018:1

Historiedidaktik, SO-didaktik och ämnesdidaktik – Nordidactica som ett forum för möten

Christina Osbeck & Olof Franck

Efter några nummer Nordidactica med ett fåtal historiedidaktiska artiklar kommer nu ett nummer med hela tre artiklar av just detta slag. Det är oundvikligen så att vi läser dessa artiklar på skilda sätt beroende på vår egen bakgrund. Saknar man själv specifik historiedidaktisk skolning så läser man artiklarna på ett mer övergripande sätt men också med andra referenspunkter än den generelle historiedidaktikern. Det är just detta som gör Nordidactica till en intressant SO-didaktisk mötesplats. Här får kunskapsutvecklingen inom de olika didaktikerna möjlighet att influera varandra. Det betyder att vi har möjlighet att se att många problem är gemensamma – kanske även bortom SO-didaktikens gränser, också i annan ämnesdidaktik – även om de tar sig skilda specifika uttryck. Detta uppmuntrar i sig till ökat ämnesdidaktiskt samarbete och fortsatt läsning bortom de specifika disciplinerna för att på så sätt öka såväl takt som skärpa i kunskapsutvecklingen. Det betyder även att vi har möjlighet att tydligare se vilken den unika karaktären på ett bidrag är, också bortom det mer triviala påståendet att ett bidrag handlar om historia och ett annat om geografi.

För oss som religionsdidaktiska forskare har läsningen av de tre historiedidaktiska artiklar som publiceras i detta nummer av Nordidactica väckt just sådana frågor om i vilken utsträckning det går att göra en mer generell läsning av dessa bidrag och om specifika religionsdidaktiska paralleller.

Många diskussioner om utbildning just nu handlar om möjligheten att mäta elevers kunskaper och också jämföra dem internationellt. I Anna Veijola och Jukka Rantals artikel "Assessing Finnish and Californian high school students' historical literacy through a document based task" försöker författarna just göra detta då detta gäller "historical literacy". Texten visar hur komplicerat detta kan vara, inte minst för att undervisning i liknande kunskapsområden bedrivs under relativt olika former i skilda länder. Detta reser i sin tur frågan om vad det innebär att förhållanden är "jämförbara"; att processer utförs på samma sätt eller att de utförs på olika sätt men som är välbekanta för elever i respektive land? Förutom generella metodmässiga insikter så ger studien upphov till frågor om relationen mellan literacitet och innehållskunskap. Studien visar att dessa fenomen förefaller vara relaterade i ämnet historia vilket naturligtvis skapar nyfikenhet över hur detta faller ut i exempelvis de andra SO-ämnena.

Det finns anledning att anta att användning av film är relativt frekvent förekommande inom samtliga SO-ämnen. Hur vanligt det är eller hur det används vet vi emellertid inte så mycket om. Det finns få studier om detta, i synnerhet från de nordiska länderna. Genom artikeln "Teachers' use of film in the History classroom: A survey of 19 High school teachers in Norway", skriven av David-Alexandre Thomas

Wagner, får vi ökad kunskap om hur det ser ut i varje fall för ett antal historielärare i Norge. Författaren lägger här särskild vikt vid att film förefaller användas på ett relativt positivistiskt sätt, dvs. lärarna vill med hjälp av väl valda filmer, helst dokumentärer, ge en god inblick i hur man tror att "det var" vid en viss tidpunkt och i ett visst skede. Det betyder att enbart en mindre andel av lärarna använder filmer som källa eller exempel på historisk framställning som bör granskas kritiskt. Filmerna används alltså inte för att utveckla elevernas förmåga till historiskt tänkande. Artikeln inspirerar onekligen till jämförande studier kring hur detta ser ut i exempelvis religionskunskap. Är det exempelvis framställningar av "Islam" med stort I som visualiseras och vad får i så fall representera det? Eller förmår filmerna visa religionens interna mångfald? Och framförallt – i relation till den aktuella studien – i vilken utsträckning är sådana frågor närvarande i religionskunskapsklassrummet?

Den tredje historiedidaktiska artikeln, "Viden mellem elev og fag – historieundervisning som dynamisk kommunikation", författad av Heidi Eskelund Knudsen, är en teoretisk artikel som sätter ljuset på undervisning som kommunikation. Undervisning är en fortgående process där elevernas förståelse, ofta ett episodiskt vetande, har betydelse för lärarens presentation, som i sin tur väcker frågor och reflektioner hos eleverna, som läraren behöver begrunda och på ett insiktsfullt sätt svara på för att det semantiska vetande, som ofta är undervisningens målsättning, ska kunna ta form. Att elevernas förståelse ofta är annorlunda än den avsedda förståelsen behöver inte vara ett problem utan kan tvärtom förstås som en del av lärandets förutsättningar. Möjligheten att lära sker i undervisning där kommunikationen fungerar väl och läraren förmår att lyssna på och fånga upp elevens förståelse. Artikelns teoretiska bidrag, som bygger på systemteoretisk didaktik och kognitionspsykologi, kan förstås som giltigt avseende undervisning generellt, men studien visar också på hur insikt om vad som kommuniceras i en undervisningssituation och hur denna förståelse skiljer sig från den avsedda samt hur denna skillnad i undervisningen tydligt kan kommuniceras, onekligen är något som kräver goda sakkunskaper.

Detta Nordidactica-nummers tre historiedidaktiska artiklar förmår att göra avtryck också bortom den snävare disciplinens gränser. Vi önskar därmed er alla en inspirerande läsning och spännande diskussioner!

Christina Osbeck och Olof Franck

Redaktörer för Nordidactica 2017-2018